

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาหรือมูลเหตุในการวิจัย จุดมุ่งหมายในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย ของ ^{ขอบ}เขตของการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะซึ่งจะกล่าวตามลำดับดังนี้คือ

ความเป็นมาหรือมูลเหตุในการวิจัย

หน้าที่อันสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาที่โรงเรียนในสังคมสมัยใหม่ก็คือ การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคคลเปลี่ยนแปลงหรือเลื่อนฐานะของตนในสังคมให้สูงขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงหรือศึกษาในชั้นสูง ๆ ขึ้นไปมักจะได้รับฐานะทางสังคมสูงตามขึ้นด้วย ดังที่ประสาธน์ หลีกศิลา กล่าวไว้ว่า "ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงย่อมแตกต่างกับผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยและการมีฐานะในสังคมก็แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ การเป็นผู้ได้รับการศึกษาจบชั้นอุดมศึกษา คือเป็นบัณฑิตย่อมมีฐานะทางสังคมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นบัณฑิต"¹

การศึกษาวชิชาชีพกร นอกจากจะเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้บุคคลเลื่อนฐานะของตนให้สูงขึ้นมากอาชีพนึงแล้ว ยังส่งเสริมให้บุคคลที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อชั้นสูงทางอื่น ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาวชิชาชีพกร ที่จัดขึ้นในส่วนภูมิภาค ได้เป็นจุดยกยอปรารถนาของบุคคลในชนบทที่มุ่งหวังจะศึกษาต่อในชั้นสูง ดังที่อัคริทธิภักดิ์ กรมการฝึกหัดครู (บุญถิ่น อัตถากร) ได้กล่าวไว้ว่า "การฝึกหัดครูระดับต่าง ๆ ที่ขยายออกไปสู่ส่วนภูมิกานั้น ก็เพื่อให้ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ คือประมาณร้อยละ 80 ของ

¹ประสาธน์ หลีกศิลา, สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม; พระนคร, ก้าวหน้าการพิมพ์, 2514), หน้า 278 - 279.

ประชากรทั้งหมดซึ่งอยู่ในชนบทและมีทุนทรัพย์น้อย ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาชั้นสูงมากขึ้น และได้รับการศึกษาที่ขึ้น² ซึ่งในเรื่องนี้อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (เกรียง กীরติกร) ก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า "... โดยเฉพาะในชนบทอาชีพครูดูเหมือนจะเป็นที่พึงของคนยากจนจน บิดา มารดาที่หาไรไถนาไม่สามารถจะให้บุตรของตนไปเรียนทางอื่นได้ก็ขอให้เรียนทางครู อย่างน้อยสำเร็จออกมาก็หวังจะได้เป็นครูในท้องถิ่นมีเงินเดือนกิน ซึ่งก็ยังคงดีกว่าการหาไรไถนา ฉะนั้นประตูฝึกหัดครูก็เปิดกว้าง..."³

อาจเป็นเพราะเหตุนี้เองที่มีเสียงกล่าววิพากษ์วิจารณ์กันว่า ผู้ที่เข้ามาศึกษาวิชาที่พศุนั้นมักจะเป็นผู้ที่มาจากบิดามารดามีฐานะยากจน หรือไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะศึกษาต่อในชั้นสูงอื่น ๆ ได้ก็หันมาเรียนครู ชวนให้เข้าใจว่านักศึกษาครูเป็นผู้คอยทางเศรษฐกิจ - สังคมเสียทั้งนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาแก่นักศึกษาครูในระดับ ป. กศ. ตน และในระดับ ป. กศ. สูง ระหว่างปี พ. ศ. 2513 - 2516 ได้ทราบจากระเบียบประวัตินักศึกษาว่า นักศึกษาระดับ ป. กศ. ตน จะมาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจ - สังคมคละปะปนกัน กล่าวคือมีทั้งที่มาจากครอบครัวฐานะปานกลางและฐานะต่ำ ส่วนนักศึกษาระดับ ป. กศ. สูง มักจะมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางขึ้นไปเป็นส่วนมาก และยังทราบว่าผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาคือระดับคะแนนเฉลี่ย (Grade Point Average) ของนักศึกษาที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะปานกลางขึ้นไปมักจะได้รับคะแนนเฉลี่ย

---

²บุญถิ่น อัตถากร, ปาฐกถา "การผลิตครูในประเทศไทย," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กันยายน, 2511), 24.

³เกรียง กীরติกร, สุนทรพจน์ "การฝึกหัดครูในประเทศไทย," วารสารเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 4 ฉบับที่ 5 (พฤศจิกายน - ธันวาคม, 2517), 19.

สูงคือตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป เป็นส่วนมาก⁴

จากเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการที่จะศึกษาดูว่า ผู้ที่เข้ามาศึกษาครูระดับต่าง ๆ ดังกล่าว มีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปเป็นปริมาณมากน้อยเท่าใด ผู้ที่เข้ามาศึกษาครู โดยเฉพาะผู้ที่มาจากบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู เป็นปริมาณมากน้อยเท่าใด ฐานะทางเศรษฐกิจ - สังคม มีอิทธิพลต่อการศึกษาซึ่งหมายถึง ระดับการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาตามที่กล่าวมาในลักษณะ เช่นใด นอกจากนี้ยังได้นำเอาปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งปรารถนาคงกล่าวมาศึกษาประกอบด้วย เพื่อต้องการทราบว่า ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาศึกษานั้นมีอิทธิพลต่อความมุ่งปรารถนาของนักศึกษามากน้อยต่างกันหรือไม่

อนึ่ง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2517 ทางวิทยาลัยได้รับอนุมัติจากกรมการฝึกหัดครูให้เปิดสอนวิชาชีพครูถึงระดับปริญญาตรีเป็นครั้งแรก ซึ่งนักศึกษาระดับนี้ก็จะสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2518 เช่นกัน ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรนำมาศึกษาร่วมกันด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะได้เปรียบเทียบเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้จากข้อมูลของนักศึกษาแต่ละระดับการศึกษา

---

⁴ศึกษาจากระเบียบนักศึกษาในขณะที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2513 - 2516 การประเมินฐานะของครอบครัวจากประวัติส่วนตัวซึ่งระบุอาชีพและรายได้ของบิดา มารดา ในกรณีทีบอกว่ครอบครัวมีฐานะปานกลางขึ้นไป หมายความว่าครอบครัวนั้นมีรายได้ต่อเดือนเกิน 1,500 บาท บิดา มารดา มีอาชีพครู ข้าราชการ พ่อค้า ส่วนในกรณีทีบอกว่ครอบครัวมีฐานะต่ำ หมายความว่าครอบครัวนั้นมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,500 บาท บิดา มารดา มีอาชีพพ่่านา รับจ้าง เหล่านี้เป็นต้น.

จุดมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งจุดมุ่งหมายออกเป็น 2 อย่างคือ จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งรายละเอียดในแต่ละจุดมุ่งหมายนั้น ๆ จะกล่าวเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้คือ

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. ศึกษาการกระจายระดับการศึกษาและเพศตามชั้นสังคมของบิดา
2. ศึกษาความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปเมื่อแยกตามเพศ
3. ศึกษาความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู เมื่อแยกตามเพศ

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชั้นสังคมของบิดากับผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ในการศึกษากับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชั้นสังคมของบิดากับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป
4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มยึดเหนี่ยวกับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป
5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในการศึกษากับความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู
6. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพและชั้นสังคมของบิดากับความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู
7. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครูกับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป

อนึ่ง ในการวิจัยครั้งนั้นนอกจากจะเป็นการแสวงหาความรู้ทางวิชาการทางสังคม วิทยา และทางจิตวิทยาในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังมีความสนใจและมีความต้องการที่จะนำวิธีการจัดลำดับชั้นทางสังคม 2 วิธี⁵ คือ Objective Method และ Subjective Method มาศึกษาเชิงเปรียบเทียบกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการศึกษาว่าการที่นักศึกษาประเมินหรือคิดว่าตนเองควรจะอยู่ในชั้นสังคมหนึ่งชั้นสังคมใดนั้น เมื่อเปรียบ

⁵ การศึกษาการจัดลำดับชั้นสังคม Broom and Selznick (Broom and Selznick, 1958: 172 -174) กล่าวว่ามีการศึกษา 3 วิธี คือ (1) Reputational Method (2) Subjective Method (3) Objective Method ดังกล่าวสาระสำคัญในแต่ละวิธีพอสังเขปดังนี้คือ

(1) Reputational Method เป็นวิธีที่ผู้ศึกษาให้บุคคลหนึ่ง ๆ จัดลำดับชั้นสังคมให้กับบุคคลอื่นที่อยู่ในชุมชนเดียวกันว่า บุคคลอื่นนั้นควรจะอยู่ในชั้นสังคมชั้นใดด้วยการถามว่า "ในสายตาของท่านหรือตามความคิดเห็นของท่านท่านเห็นหรือคิดว่าบุคคลนั้นควรจะอยู่ในชั้นสังคมใด" แล้วให้ผู้ตอบระบุชั้นสังคมตามความคิดเห็นหรือไม่ก็ให้เลือกชั้นสังคมชั้นใดชั้นหนึ่งที่กำหนดให้

(2) Subjective Method (Self Rating Approach) เป็นวิธีที่ผู้ศึกษาให้บุคคลหนึ่ง ๆ จัดลำดับชั้นสังคมให้กับตัวเอง ด้วยการถามว่า "ท่านจะเป็นเจ้าของชั้นสังคมชั้นใด" หรือ "ท่านคิดว่าท่านจะอยู่ในชั้นสังคมชั้นใด" แล้วให้ผู้ตอบระบุชั้นสังคมที่เป็นเจ้าของลงไป หรือไม่ก็ให้เลือกชั้นสังคมชั้นใดชั้นหนึ่งที่กำหนดให้

(3) Objective Method เป็นวิธีที่ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ต่าง ๆ มาเป็นเครื่องกำหนดว่าบุคคลนั้นควรจะอยู่ในชั้นสังคมชั้นใด อย่างเช่น Max Weber ใช้เกณฑ์ 3 อย่าง ซึ่งได้แก่การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีอำนาจทางการเมือง และการมีเกียรติภูมิในสังคม เป็นเครื่องกำหนด โดยทั่ว ๆ ไปผู้ศึกษามักใช้สถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม เป็นเครื่องกำหนดดังที่เรียกกันว่า ทัศนียภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา ชนิดของอาชีพ ระดับรายได้ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ และชนิดของถิ่นฐานที่อยู่ ที่อาศัยเหล่านี้ เป็นต้น

เทียบกับชั้นสังคมที่นักศึกษาสังกัดอยู่ (ชั้นสังคมของบิดา) จะมีความถูกต้องหรือสอดคล้องกันมากน้อยเท่าใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้คือ

- (1) ทราบอิทธิพลของชั้นสังคมที่มีต่อระดับการศึกษาและที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา
- (2) ทราบเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปและที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู
- (3) ทำให้รู้ถึงแรงจูงใจในการเข้ามาศึกษาวิชาชีพครู และมองเห็นแนวโน้มของนักศึกษาที่จะเลือกประกอบอาชีพครู
- (4) เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการทางสังคมวิทยาและทางจิตวิทยา โดยเฉพาะสังคมวิทยาการศึกษาและจิตวิทยาการศึกษา
- (5) การวิจัยครั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องทำนองเดียวกันนี้ครั้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะจำกัดอยู่ในขอบเขตของประชากรและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งจะกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ไปดังนี้คือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยที่จะสำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2518 ระดับ ป.กศ. ต้น จำนวน 622 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 354 คน นักศึกษาหญิง 268 คน ระดับ ป.กศ.สูง จำนวน 224 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 107 คน นักศึกษาหญิง 117 คน

และระดับปริญญาตรีจำนวน 60 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 29 คน นักศึกษาหญิง 31 คน
รวมทั้งสิ้นจำนวน 906 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 490 คน นักศึกษาหญิง 416 คน

ในการวิจัยครั้งนี้วิธีการศึกษา 2 แบบ คือ

(1) ศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง (Sample Population) ซึ่งได้แก่นักศึกษา ป.กศ.ต้น จำนวน 154 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 96 คน นักศึกษาหญิง 58 คน และนักศึกษา ป.กศ.สูง จำนวน 130 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 60 คน นักศึกษาหญิง 70 คน

(2) ศึกษาจากประชากรทั้งหมด (Total Population) คือนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 60 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 29 คน นักศึกษาหญิง 31 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 344 คน แยกเป็นนักศึกษาชาย 185 คน นักศึกษาหญิง 159 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาในขอบเขตของตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- (1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ชั้นสังคมของบิดา กลุ่มยึดเหนี่ยว
- (2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา ความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อ
ชั้นสูงขึ้นไป ความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู อนึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลตอนหลัง
จะถือเอาตัวแปรตามบางตัวเป็นตัวแปรอิสระ เช่นผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา ความมุ่งปรารถนา
ที่จะประกอบอาชีพครู
- (3) ในการวิเคราะห์บางกรณี จะถือว่าตัวแปรบางคู่ผันแปรไปด้วยกัน (Joint Occurrence) เช่น ความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครูกับความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป

สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมติฐานขึ้น 3 ข้อด้วยกัน พร้อมกันนี้ก็ได้แสดงเหตุผลสนับสนุนการตั้งสมมติฐานข้อนั้น ๆ ประกอบด้วยดังจะกล่าวเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้

สัมมนาข้อหนึ่ง

นักศึกษาชายน่าจะมีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่านักศึกษาหญิง ไม่ว่าจะคิดข้อมูลรวมทุกระดับการศึกษาหรือพิจารณาจากข้อมูลในแต่ละระดับการศึกษา

เหตุผล ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่สอนนักศึกษาทั้งชายและหญิงของวิทยาลัยครูแห่งนี้ ได้ทราบว่านักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงมีพฤติกรรมในการเรียนหรือในขณะที่เป็นนักศึกษาในลักษณะตรงข้ามกันอยู่หลายประการ เป็นต้นว่า นักศึกษาชายมักจะแสดงออกซึ่งความเป็นผู้นำ เห็นได้ชัดจากการเลือกหัวหน้าชั้นเรียนในแต่ละหมู่เรียน ซึ่งส่วนมากผู้ชายมักจะได้รับเลือก นักศึกษาชายใฝ่ใจหาความรู้ด้วยการซักถามอาจารย์ผู้สอนอย่างไม่เกรงกลัว ส่วนนักศึกษาหญิงส่วนมากมักจะเป็นฝ่ายรับฟังจากอาจารย์ผู้สอน และที่สำคัญคือ นักศึกษาชายมีความกระตือรือร้น หรือชวนชวนที่จะศึกษาต่อในชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ซึ่งทราบได้จากการที่นักศึกษาชายที่เรียนอยู่ในชั้น เรียนปีสุดท้ายมักจะสนใจในระดับคะแนนเฉลี่ยหรือผลสัมฤทธิ์ของตน โดยเฉพาะนักศึกษาชาย ป.กศ.ต้น มีความกระตือรือร้นในเรื่องนี้มากกว่านักศึกษาหญิง โดยการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือฝ่ายทะเบียน เพื่อต้องการทราบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยของตนถึงเกณฑ์ที่กรมการฝึกหัดครูได้ตั้งไว้ใน การคัดเลือกเข้าเรียนต่อในชั้น ป.กศ.สูง คือตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไปหรือไม่

ในสถานการณ์ปกติการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีความมุ่งปรารถนาในสิ่งใดหรืออะไร บุคคลนั้นย่อมจะต้องแสดงท่าทีหรือทัศนของตนออกมาให้คนอื่น เขาทราบประกอบไปด้วยว่าตนมีความต้องการหรือมีความมุ่งปรารถนาในสิ่งนั้น ๆ อย่างเด่นในกรณีของนักศึกษาชายดังที่กล่าวมา ย่อมชวนให้น่าเชื่อว่านักศึกษาชายมีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่านักศึกษาหญิง แต่การที่จะตกลงใจเชื่อ โดยการทราบจากสิ่งที่ได้เห็นได้ฟังมาอย่างเดียวยังมีน้ำหนักน้อยไป ซึ่งในเรื่องนี้นั้นจำเป็นต้องพิจารณาจากปัจจัยอื่นประกอบด้วย เป็นต้นว่าวัฒนธรรมทางการศึกษา ค่านิยมในสังคมซึ่งจะกล่าวต่อไป

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าการจัดการศึกษาในสังคมไทยสมัยก่อนมักจะเอื้ออำนวยให้ผู้ชายได้ศึกษาเล่าเรียนมากกว่าผู้หญิง ไม่เพียงแต่เท่านั้น การศึกษาของไทยในอดีตยังส่งเสริมให้ผู้ชายได้ศึกษาในชั้นสูง ๆ และเมื่อศึกษาในชั้นสูง ๆ จบแล้วมักจะมีโอกาสรับตำแหน่งหน้าที่สำคัญทางบ้าน เมืองหรืออย่างน้อยรับราชการเป็น เจ้าคนนายคน อาจจะเป็น เพราะเหตุนี้บิดา มารดา บางคนหรือส่วนมากมักนิยมให้บุตรชายได้ศึกษาเล่าเรียนมากกว่าบุตรหญิง โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้บุตรของตนรับราชการแต่เพียงอย่างเดียว ลักษณะเช่น ที่กล่าวนี้ยัง เห็นได้ชัดอยู่ในสังคมชนบททุกวันนี้ ที่บิดามารดามุ่งหมายในบุตรชายของตนให้ได้ ศึกษาเล่าเรียนในชั้นสูง ๆ นัยว่าเมื่อสำเร็จแล้วอาจได้เป็น เจ้าคนนายคน ซึ่งในความหมายของคนทั่วไปคือการรับราชการ เท่านั้นที่จะเป็นอย่างนี้ได้ และเมื่อพิจารณาถึงว่า ค่านิยมในสังคมไทยได้ยกย่องหรือให้ความสำคัญแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ดังคำพังเพยที่ว่า "ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง" ด้วยแล้ว ก็ย่อมผลักดันให้ผู้ชายมีความ ต้องการที่จะศึกษาต่อในชั้นสูง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้นำหรือเป็นหัวหน้าครัวเรือนที่ดี ส่วนผู้หญิงซึ่งไม่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวก็มักจะถือกันว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง ศึกษาต่อชั้นสูง ๆ ขึ้นไป

จากเรื่องราวต่าง ๆ ดังกล่าวมาและเหตุผลที่สนับสนุน น่าจะเชื่อได้ว่านักศึกษาชายมีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูง ขึ้นไปมากกว่านักศึกษาหญิง จึงได้ตั้งสมมติฐาน ในทำนองดังกล่าวนี้ขึ้น เพื่อจะได้ตรวจสอบทางสถิติต่อไป

สมมติฐานข้อสอง

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์สูง น่าจะมีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูง ขึ้นไปมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ไม่ว่าจะคิดข้อมูลรวมทุกระดับการศึกษาหรือพิจารณาตามข้อมูล ในแต่ละระดับการศึกษา

เหตุผล โดยทั่วไปบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ย่อมมีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูง ขึ้นไปมากกว่าบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์สูงหรือผู้ที่เรียนเก่งนั้นย่อมหมายถึงว่าบุคคลนั้นมีความรู้ที่มีความสามารถในการเรียน จึงทำให้ได้รับความสำเร็จ

ในการเรียน และจากมูลเหตุนี้ย่อมส่งผลให้ผู้ที่มียุทธสัมฤทธิ์สูง เกินความเชื่อมั่นในตนเอง โดยเชื่อว่าตนสามารถที่จะศึกษาต่อในชั้นสูง ๆ ขึ้นไปได้ หรือมีความคิดว่าถ้าตนมีโอกาสศึกษาต่อในชั้นสูง ๆ แล้วก็สามารถจะศึกษาในชั้นสูง ๆ นั้น ๆ ได้จนสำเร็จหลักสูตร ซึ่งจากการที่บุคคลมีความคิดหรือมีความเชื่อเช่นนี้ย่อมจะช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูง ๆ ขึ้นไปได้มาก ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อบุคคลมีความต้องการที่จะกระทำการสิ่งใดให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์ หรือมีความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ก็แล้ว ความต้องการดังกล่าวก็จะทำหน้าที่กระตุ้นให้บุคคลตั้งความมุ่งมั่นปรารถนาไว้สูง

ส่วนผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำหรือเรียนอ่อนนั้น โดยทั่วไปจะมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปน้อย ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำนั้นมักจะไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น คิดไปว่าถ้าศึกษาในชั้นสูง ๆ แล้วจะประสบความล้มเหลวหรือพลาดหวังได้ บุคคลนั้นจึงมีความระมัดระวังตัวในเรื่องนี้ เป็นเหตุให้บุคคลตั้งความมุ่งมั่นปรารถนาไว้ต่ำ หรือไม่มีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป อย่างไรก็ตามก็บุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ อาจมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปได้ ถ้าฐานะทางเศรษฐกิจจะเอื้ออำนวย แต่โดยทั่วไปถือว่าบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์สูงจะมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่าบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ถ้าควบคุมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับสูงไว้

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา น่าจะเชื่อได้ว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จึงได้ตั้งสมมติฐานในทำนองดังกล่าวนี้ขึ้นเพื่อจะได้ตรวจสอบทางสถิติต่อไป

สมมติฐานข้อสาม

นักศึกษาที่สังกัดชั้นสังคมชั้นกลางค่อนข้างสูงน่าจะมีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่านักศึกษาที่สังกัดชั้นสังคมชั้นต่ำค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะคิดข้อมูลรวมทุกระดับการศึกษาหรือพิจารณาตามข้อมูลในแต่ละระดับการศึกษา

เหตุผล ความมุ่งปรารถนาของบุคคลจะมีต่างกันมากน้อยเท่าใดนั้นย่อมแปร
 ไปตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม หรือชั้นสังคมโดยทั่วไป บุคคลที่อยู่ในชั้นสังคม
 ชั้นสูงหรือตั้งแต่ชั้นกลางขึ้นไปมักจะมีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างไปจากบุคคลที่อยู่ในชั้นสังคม
 ที่ต่ำกว่า ลักษณะเช่นนี้อาจเห็นได้จากการมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในบ้าน
 การมีเครื่องเรือน การมีรถยนต์นั่งส่วนตัว ไม่เพียงแต่เท่านั้นบุคคลที่อยู่ในชั้นสังคมดังกล่าว
 นี้ยังมีแบบแผนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างไปจากบุคคลที่อยู่ในชั้นสังคมที่ต่ำกว่า ยัง
 ผลให้พัฒนาการทางบุคคลิกภาพของบุคคลแตกต่างกันไปอีกด้วย กล่าวคือ บิดามารดาที่อยู่
 ในชั้นสูงหรือตั้งแต่ชั้นกลางขึ้นไปมักจะอบรมสั่งสอนตลอดจนการปลูกฝังค่านิยมให้กับบุตร
 ของตนไปในทางที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้บุตร เกิดความมุ่งปรารถนามากขึ้น ตัวอย่าง
 บิดามารดาที่อยู่ในชั้นสังคมดังกล่าวซึ่ง รัฐบาลการก็มักจะสั่งสอนให้บุตรของตน เรียนหนังสือ
 ให้เก่ง เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นเจ้าของคน (เช่นเดียวกับตน) หรือการที่บิดามารดาบาง
 คนสนับสนุนให้บุตรได้เรียนหนังสือในชั้นสูง ๆ ขึ้นไป นัยว่าเพื่อไม่ต้องการให้บุตรของตน
 ไล่ทำงานที่ใช้แรงงานหรืองานหนักต่าง ๆ รวมทั้งการที่บิดามารดาสนใจและแสดงความ
 มุ่งหวังในการเรียนของบุตรด้วยการมุ่งหวังที่จะให้บุตรของตนเรียนหนังสือได้เก่ง ย่อม
 ช่วยกระตุ้นให้บุตร เกิดความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อในชั้นสูง ๆ ขึ้นไปได้มาก ส่วนใน
 ตัวบุตรเองนอกจากจะได้รับการอบรมสั่งสอนการแสดง ความมุ่งหวังจากบิดามารดา และ
 ได้มองเห็นว่าฐานะทางบ้านสูงพอที่จะส่งเสียให้ตนเรียนต่อในชั้นสูง ๆ ได้แล้ว บุตรยัง
 มีบิดามารดาที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ เป็นแบบอย่างยังผลให้เกิดความมุ่งปรารถนาดังกล่า
 มากขึ้นอีก โสคหนึ่งด้วย

ต่างกับบิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ - สังคม อยู่ในระดับต่ำซึ่งส่วนมาก
 มักจะเป็นผู้มีอาชีพใช้แรงงานมีรายได้จำกัดก็มักทั้งมีการศึกษาไม่สูง เช่นผู้มีอาชีพกรรมกร
 รับจ้างหรือชาวนาทั่ว ๆ ไป โดยทั่วไปบุคคลดังกล่าวมักจะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความลำบาก
 ยากแค้น มีภาระกิจอยู่กับการประกอบอาชีพของตนจนแทบจะไม่ได้เอาใจใส่ในการเรียน
 ของบุตร ส่วนในการที่จะมุ่งหวังหรือต้องการให้บุตรของตนได้เรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไปนั้นมัก
 จะไม่อยู่ในความสนใจหรือต้องการ และเมื่อคำนึงถึงฐานะความเป็นอยู่ของตนด้วยแล้ว

ความมุ่งหวังหรือความต้องการ จึงกล่าวข้อมเลือนลงไป กล่าว โดยสรุปผู้ที่มาจากบิตามารคามีสถานะทางเศรษฐกิจ - สังคม จึงกล่าว โอกาสที่จะได้รับบรรยากาศทางสังคมและทางจิตวิทยาในทางส่งเสริมให้เกิดความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมีน้อยหรือแทบจะไม่มีเอาเสียเลย

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา น่าจะเชื่อได้ว่านักศึกษาที่มาจากสภาพเศรษฐกิจ - สังคมระดับสูงหรือระดับกลางขึ้นไปมีความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไปมากกว่านักศึกษาที่มาจากสภาพเศรษฐกิจ - สังคม ระดับต่ำ จึงได้ตั้งสมมติฐานในทำนองดังกล่าวนี้ขึ้นเพื่อจะได้ตรวจสอบทางสถิติต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายถูกต้องและตรงกัน จึงได้ค้นคว้าหาคำนิยามหรือคำอธิบายจากผู้ประกอบกับการกำหนดความหมายของผู้วิจัยเองในศัพท์ต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ชั้นสังคม (Social Class)

Karl Marx ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงกลุ่มบุคคลซึ่งร่วมกันผลิตในทางเศรษฐกิจ บุคคลในสังคมจะถูกแบ่งออกเป็น 2 พวกคือ พวกนายทุนคนมีเงิน (Bourgeoisie) กับพวกกรรมกรหรือเอกรชนที่ทำงานเพื่อส่วนรวม (Proletariat) ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจนี้ทำให้มีการแบ่งชั้นทางสังคมขึ้น เขามีความคาดหวังว่า บุคคลชั้นหนึ่ง ๆ ควรมีความสำคัญในชนชั้น โดยมีปัจจัยทางเศรษฐกิจชักนำไป⁶

⁶ Leonard Broom and Philip Selznick, Sociology (5th ed.; (New York : Harper & Row, 1973), p. 182.

Max Weber ได้ให้ความหมายไปในทำนองเดียวกับ Marx กล่าวคือ เขากล่าวว่า บุคคลจะถูกแบ่งออกเป็นช่วงชั้น (strata) ตามสัมพันธภาพที่บุคคลมีต่อการผลิตและการมีทรัพย์สินต่าง ๆ แล้วบุคคลจะมีกลุ่มสถานภาพ (Status Group) เพื่อเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต (Life Style) หรือเป็นแนวทางในการบริโภคสินค้า?

กล่าวได้ว่า ชั้นสังคมเกิดขึ้นจากปัจจัยทางเศรษฐกิจก่อน แล้วจึงมีปัจจัยทางสังคมและทางการเมือง เข้ามาเกี่ยวข้อง การแบ่งชั้นสังคมคือการแบ่งบุคคลออกเป็นพวก ๆ ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหมดไป แล้วระบบเศรษฐกิจแบบจำหน่ายจ่ายแจกเข้ามาแทนที่ ยังผลให้ความสัมพันธ์อันตึงเครียดหมดไป บุคคลจะถูกแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีฐานะ คักคัศรีต่างกันซึ่ง เห็นได้จากลักษณะวิถีความเป็นอยู่ ลักษณะอาชีพหรือแม้แต่ลักษณะการพูดจาภิรมยามารยาท

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งชั้นสังคมตามคะแนนดัชนีทางเศรษฐกิจ - สังคม โดยแบ่งออกเป็นชั้นกลางค่อนข้างสูง ชั้นกลาง ชั้นต่ำค่อนข้างสูง และชั้นต่ำ ดังมีรายละเอียดหน้า 34 - 35

กลุ่มยึดเหนี่ยว (Reference Group) ^{→ 12 ม. 5. 6. 7}

Sherif ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงกลุ่มอื่นที่บุคคลได้พาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มนั้น ๆ หรือหมายถึงการที่บุคคลมีความมุ่งปรารถนาที่จะให้ตัวเองไปเกี่ยวข้องกับทางใจคือ มีความผูกพันทางอารมณ์อยู่กับกลุ่มนั้น ๆ เขากล่าวว่ากลุ่มยึดเหนี่ยวเหมือนกับสมอเรือซึ่งยึดบุคคลเข้าไว้ด้วยกัน กลุ่มนี้ใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการเอาอย่าง (Identification) กลุ่มหรือบุคคล เพราะเขามีความมุ่งปรารถนาหรืออยากจะเป็นอยากจะทำเหมือนกลุ่มหรือบุคคลอื่นนั่นเอง⁸

⁷Loc. cit.

⁸Muzafer Sherif and Carolyn W. Sherif, Social Psychology (New York : Harper & Row, 1969), p. 418.

ประสาธต์ หลักศิลา ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงกลุ่มคนซึ่งคนเรามีความผูกพันทางจิตใจและพยายามทำตนเองให้เหมือนหนึ่งว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น ๆ จริง ๆ มีตัวอย่างให้เห็นได้มากมายที่คนเราพยายามยึดถือเอาพฤติกรรมของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยกย่องนับถือ เอามาเป็นแบบอย่างปฏิบัติตาม หรือการพยายามที่จะทำตัวเองให้เป็นได้อย่างบุคคลผู้นั้นบ้าง กลุ่มนี้จึงมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลได้มาก และอาจมีความสำคัญต่อผู้นั้นยิ่งกว่ากลุ่มที่แท้จริงที่ผู้นั้นมีส่วนร่วมอยู่ด้วยเสียอีก (Member Group) อย่างไรก็ตามกลุ่มยึกเหี่ยวอาจเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ด้วยก็ได้⁹

กล่าวได้ว่ากลุ่มยึกเหี่ยวเป็นกลุ่มที่บุคคลมีความผูกพันทางอารมณ์ มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ดังคำพังเพยที่ว่า "เราก็ออยู่ในเรือลำเดียวกับคนอื่น ขอมลมห่วงมท้ายด้วยกัน" หรือ "เจ้าว่างาม ก็งามไปตามเจ้า" เอามาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มที่เขายึดได้เป็นอย่างดี กลุ่มนี้บุคคลอาจเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิกอยู่ด้วยก็ได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มยึกเหี่ยวที่นักศึกษาได้ระบุเป็นกลุ่มยึกเหี่ยวอันดับหนึ่ง และได้ใช้เป็นหน่วยในการวิเคราะห์มีอยู่ 4 กลุ่มด้วยกัน คือ

- (1) กลุ่มบิคา-มารคา
- (2) กลุ่มครู-อาจารย์
- (3) กลุ่มญาติ-พี่น้อง
- (4) กลุ่มเพื่อน ๆ

การเลื่อนฐานะทางสังคม (Social Mobility)

๑ Rabow ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงความเคลื่อนไหวของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากฐานะตำแหน่งหนึ่งไปยังฐานะตำแหน่งหนึ่งในสังคมต่าง ๆ ความเคลื่อนไหว

ดังกล่าวนี้ทำให้โครงสร้างของการจัดลำดับชั้นทางสังคมได้รับการกระทบกระเทือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการจัดลำดับทางสถานภาพของบุคคล

การเลื่อนฐานะทางสังคม มี 2 แบบ คือ การเลื่อนฐานะทางแนวดิ่ง (Vertical Mobility) และการเลื่อนฐานะทางแนวนอน (Horizontal Mobility) การเลื่อนฐานะทางแนวดิ่งหมายถึงการเคลื่อนที่จากสถานภาพหนึ่งไปสู่อีกสถานภาพหนึ่ง ในสังคม ซึ่งการเคลื่อนที่นี้ทั้งการเคลื่อนที่สูงขึ้นและการเคลื่อนที่ลดลง ส่วนการเลื่อนฐานะทางแนวนอนหมายถึงการเคลื่อนที่ภายในกลุ่มสถานภาพหนึ่งซึ่งไม่ได้ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงสถานภาพหรือชั้นสังคมของตนแต่เพียงอย่างเดียว

การศึกษาการเลื่อนฐานะทางสังคมนี้สามารถศึกษาได้ 2 อย่างคือ ศึกษาจากช่วงอายุคนหนึ่งไปยังอีกช่วงอายุคนหนึ่ง (Intergenerational Mobility) และ ศึกษาภายในช่วงอายุคนนั้น ๆ (Intragenerational Mobility)¹⁰

ประสาธต์ หลักศิลา ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีสถานภาพทางสังคมระดับหนึ่ง แล้วมีการเลื่อนขึ้นหรือลดลงไปอยู่ในกลุ่มคนที่มีสถานภาพทางสังคมอีกระดับหนึ่ง¹¹

ไพบุลย์ ช่างเรียน ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงขบวนการเคลื่อนย้ายของบุคคลหรือของกลุ่มคนจากฐานะทางสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นวัฏจักรทางด้านสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของกลุ่มบุคคลหนึ่ง ๆ ในสังคมแห่งนั้น การเคลื่อนย้ายของบุคคลหรือสังคมอาจเกิดจากวัฒนธรรมทางค่านิยม แนวความคิด ความเชื่อทางศาสนา ลักษณะของสังคมและค่านิยมในสังคม¹²

¹⁰Jerome, Rabow, (ed.) Sociology Students and Society (California : Good Year, Inc., Publishers, 1972), p. 602.

¹¹ประสาธต์ หลักศิลา, เรื่องเดิม, หน้า 482.

¹²ไพบุลย์ ช่างเรียน, สารานุกรม ศัพททวลงสังคมวิทยา (พระนคร : แพริพิทยา, 2516), หน้า 70.

กล่าวได้ว่าการเลื่อนฐานะทางสังคมคือการ เปลี่ยนทางสถานภาพแห่งสังคม หรืออาชีพของบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้บุคคลมีฐานะสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ เช่น เปลี่ยนจากอาชีพชาวนาเป็นอาชีพครู ซึ่งโดยทั่วไปถือกันว่า อาชีพครูมีเกียรติภูมิสูงกว่า อาชีพชาวนา อนึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพแห่งสังคมหรืออาชีพของบุคคลนี้อาจ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีไคมีผลทำให้ฐานะของบุคคลสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ เห็นได้จากการที่บุคคลเปลี่ยนจากอาชีพชาวนามาเป็นอาชีพคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งโดยทั่วไปถือว่าอาชีพทั้งสองนี้มีเกียรติภูมิหรือศักดิ์พอ ๆ กัน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาการเลื่อนฐานะทางสังคมที่เป็นปรนัย (Objective) แต่เป็นการศึกษาความมุ่งปรารถนาที่จะเลื่อนหรือเปลี่ยนฐานะของบุคคล (Mobility Aspiration) โดยศึกษาความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป และ ศึกษาความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครู ของนักศึกษาที่ตั้งกัตชั้นสังคมของปีคาศัณต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครูของ นักศึกษาที่มาจากปีคามีอาชีพต่าง ๆ ประกอบด้วย

ความมุ่งปรารถนา (Aspiration)

ตามความหมายในพจนานุกรมของ English and English หมายถึงความ ต้องการอย่างแรงกล้าของบุคคลที่จะกระทำในสิ่งที่ตนต้องการให้บังเกิดผลสำเร็จหรือ หมายถึงความตั้งใจอย่างสูงของบุคคลในการที่จะทำให้ตนบรรลุถึงกานิยมองสูงส่ง เช่น การปฏิบัติความอุดมคติหรืออุดมการณ์ของตน¹³

ในความหมายทั่วไป หมายถึง การที่บุคคลอยากจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการ ซึ่งมีหลายอย่างเช่น ต้องการการศึกษาต่อชั้นสูงขึ้นไป ต้องการความสำเร็จในหน้าที่การงาน

¹³Horace B. English and Champany Ava English, A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms. (9th ed. London : David McKay, 1988), p. 43.

หรือความต้องการในเกียรติยศชื่อเสียง ความมุ่งปรารถนาของบุคคลนั้นแปรไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ (Conditions) เช่น การอบรมสั่งสอน ฐานะของครอบครัว และสภาพของชุมชน ความมุ่งปรารถนาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลทำงานได้สำเร็จ มีความก้าวหน้าในชีวิต

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาความมุ่งปรารถนาของนักศึกษาในด้านความมุ่งปรารถนาที่จะศึกษาต่อขั้นสูงไป และในด้านความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพครูเท่านั้น

ผลสัมฤทธิ์ในการศึกษา (Academic Achievement)

หมายถึงระดับคะแนนเฉลี่ยที่นักศึกษาแต่ละคนได้รับจากการเรียนในภาคเรียนที่แล้วมา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

(1) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง หมายถึงนักศึกษามีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

(2) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับกลาง หมายถึงนักศึกษามีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 2.99

(3) นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ หมายถึงนักศึกษามีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 ลงมา